

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ Валентина Инцка

Окончати економску кризу и поново отворити врата за улазак у Европу

Даме и господо,

Убрзо након што сам преузео дужност високог представника и специјалног представника ЕУ прихватио сам позив да учествујем у дебати са босанскохерцеговачким студентима. То ми је представљало задовољство, јер добро знам да идеје и иницијативе које долазе са универзитета могу помоћи да се Босна и Херцеговина изведе из постојећих, веома озбиљних тешкоћа.

Због тога сам данас овдје. Желим да вам објасним како ја видим тешку ситуацију у којој се налази БиХ и шта мислим да се мора урадити како би се ријешила ова ситуација. Истовремено желим да чујемшта ви мислите да се може урадити како би се разријешила ова криза.

А што се тиче ове тешке ситуације: говорићу једноставно. Економска ситуација је веома тешка – а сваки озбиљан напор да се ограничи ширење незапослености и сиромаштва је блокиран због политичког застоја који сада траје више од три године.

У случају да неко постави питање шта међународна заједница ради у вези с тим, можда би требало да започнем тако што ћу јасно ставити до знања да међународна заједница чини много.

Само у протекле двије године 20 водећих билатералних и мултилатералних донатора у Босни и Херцеговини су додијелили 1,2 милијарде евра за развојне пројекте у овој земљи. Од те бројке, 355 милиона евра је у форми грантова.

Како бих вам приближио чињеницу о томе како међународна заједница подупире своје ријечи дјелима, морам споменути да се вриједност пројеката које финансира Европска комисија у Босни и Херцеговини утрустручила прошле године.

Напредовање земље ка чланству у НАТО савезу и Европској унији се дешава у контексту континуиране и врло практичне помоћи. Сваки корак који је Босна и Херцеговина морала направити је био попраћен опипљивом помоћи.

Да узмем само један примјер: како би испуниле услове који ће омогућити грађанима БиХ да у земље ЕУ путују, а да прије тога не морају аплицирати за визу, власти БиХ су морале увести биометријске пасоше. Како би помогла властима БиХ да то ураде, ЕУ је осигурала техничку помоћ, укључујући финансијску помоћ у вриједности од 400 000 евра у сврху успостављања инфраструктуре за дигитални потпис, те додатних 200 000 евра да се успостави механизам за препознавање отисака прстију. Влада Њемачке је осигурала додатних 150 000 евра Граничној полицији БиХ за куповину читача биометријских пасоша који ће бити инсталирани на најфреквентнијим граничним прелазима.

Међународна заједница не поставља само услове. Она пружа стварну и непосредну помоћ да се испуне ти услови.

Јасно дефинисане улоге

А када је у питању *политички* ангажман међународне заједнице у

БиХ, чини се да постоје двије главне школе размишљања.

Једна сматра да би требало дарадимомного више.

Друга сматра да би требало дарадимомного мање.

У ствари, улога међународне заједнице у Босни и Херцеговини, као и улога домаћих власти, одређена је у Дејтонском мировном споразуму. И, у складу са одредбама овог споразума, високи представник је «коначни ауторитет» у погледу његовог тумачења.

Дакле, не ради се о томе да се ради мање или да се ради више. Ради се о томе да урадимо оно за шта имамо мандат да урадимо у складу са мировним процесом.

Дејтонски мировни споразум је успоставио систем власти који сада мора ријешити проблеме Босне и Херцеговине. У коначној анализи, домаће власти су те – а не међународна заједница – које се морају позабавити постојећом кризом и ријешити је.

Уколико то оне не могу урадити, онда је на грађанима ове земље да промијене власт.

Да ли то значи да међународна заједница пере руке од Босне и Херцеговине?

Апсолутно не.

Међународна заједница је и даље у потпуности ангажована на томе да дејтонски систем функционише – што је задатак за који је према Дејтонском мировном споразуму конкретно задужен високи представник.

Сиромаштво и невоља

Већ скоро годину дана покушавам да са странкама дођем до политичког консензуса.

Без овог консензуса, тренутни систем не може да функционише.

Али, наравно, не ради се само о *систему*.

Ради се о свакодневном животу људи.

Без политичког консензуса, људи у овој земљи се не могу надати да ће се стање поправити.

Непостојање консензуса је донијело сиромаштво и невољу овој земљи и већини њених становника.

Ја сам шокиран, а и ви би требало дабудетешокирани, с обзиром да ово очито није било довољно да страначки лидери почну да дјелују.

Без обзира на патњу која их окружује, они дефинитивно нису предузели кораке да унаприједе економију; кораке за које су се давно договорили да ће предузети као дио европског интеграционог процеса.

Ти кораци конкретно обухватају доношење Закона о облигацијама, модернизовање система банкарске супервизије и успостављање Социјалног и економског вијећа, што се може урадити брзо и што ће помоћи у привлачењу инвестиција у Босну и Херцеговину и стварање нових радних мјеста.

Огорчење и гњев

За обављање дужности које имам на овој функцији на располагању ми је неколико инструмената. Међутим, најефикаснији инструмент који се може користити за рјешавање трогодишњег застоја није OHR: то су огорчење и гњев људи у Босни и Херцеговини.

Људи у овој земљи пате.

Они то треба даставедо знања својим представницима.

Питање није шта би OHR и међународна заједница требало даурадеда се ова земља врати на курс.

Питање је шта ће урадити странке у Босни и Херцеговини.

А одговор је: оне неће урадити *ништа* ако их *ви* не приморате.

Тешко погођено високо образовање

Могу ли вас замолити да се изјасните о нечему? Колико вас су чланови политичких странака? Подигните руке.

Видите, вјерујем да то можда казује зашто политичке странке имају овако лоше резултате – оне немају *ваш* допринос.

Неки од вас ће рећи да су све странке исте и да не желите запрљати руке некоректном политиком.

То је логика која води до успостављањавлада које су у најбољем случају медиокритети или су неефикасне, а у најгорем су корумпиране и искварене.

Недостатак масовног учешћа у политици у БиХ довео је до катастрофалних резултата. Ви би требало дазнатеда је сектор високог образовања међу онима који су најтеже погођени.

Ова земља је ушла у “Болоњски процес” 2003. године. Овај процес, који је сада стар једну деценију, замишљен је тако да се до ове године створи јединствена “Европска област високог образовања”.

Да ли је Босна и Херцеговина сада дио те јединствене европске области високог образовања?

Не, није.

Због тога што власти нису предузеле мјере које су обећалепредузети прије седам година приликом потписивања Болоњског споразума.

Прве генерације «болоњаца» су већ дипломирале на босанскохерцеговачким универзитетима, међутим нису им отворене

могућности које иначе нуди Болоњски процес.

Њихова свједочанства и дипломе нису прописно признати чак ни на босанскохерцеговачком тржишту рада, а о европском тржишту рада да и не говоримо.

Власти нису постигле договор о Правилнику о академским звањима потребном за признавање нових «болоњских» диплома, као и за мобилност и запошљавање болоњских дипломаната у оквиру и ван подручја Босне и Херцеговине.

Ко би требао бити огорчен због ове ситуације?

Па, прије свега, сви ви.

Шта ћете ви урадити по том питању?

Ово је добро вријеме за постављање тог питања, јер нам предстоје избори.

Кад смо већ споменули ту тему, требало би давам скренемпажњу да скоро шест година након усвајања државног оквирног Закона о високом образовању, неки кантони нису ускладили своје законе с овим државним законом, а неки јавни универзитети у Федерацији нису интегрисани на начин који је захтијеван Болоњским процесом – ово су два питања која би било корисно поставити кандидатима током предизборне кампање.

Окончање економске кризе и поновно отварање врата ка Европи

Непостизање напретка у образовном сектору одражава непостизање напретка у свим другим областима.

Као што знате, процес европских интеграција може отворити врата ка огромним могућностима за Босну и Херцеговину.

Дозволите ми да будем искрен.

Та врата су у овом тренутку затворена.

Није их затворила Европска унија.

Затвориле су их политичке странке на власти које током три године нису спровеле ни једну значајну реформу дефинисану Европским партнерством или Споразумом о стабилизацији и придруживању. И нису урадили свој посао у вези са либерализацијом виза. Да јесу, не би вам сада требале визе за путовање у Европску унију!

Током ове три године, све сусједне земље из окружења БиХ су убрзале свој темпо интеграције у Европу.

Међународна заједница нуди значајну и непрекидну практичну помоћ, али та помоћ сама по себи неће поново отворити врата ка Европи.

Та врата могу поново отворити једино власти ове земље – људи који су тренутно на власти или они који ће на октобарским изборима преузети функције.

Дозволите ми да поновим – ови људи неће учинити оно што је потребно осим уколико их ви не натјерате да то учине.

У периоду који нам предстоји до октобра, јавно мнијење се мора фокусирати на кораке које је потребно предузети да би се окончала економска криза и поново отворила врата ка Европи.

Најстрашнија опсервација коју сам чуо од политичких лидера је да ове године ништа не може бити учињено с обзиром да су избори у октобру.

Чињеница је да много тога може бити учињено управо зато што је ово изборна година.

Најважнији тренутни политички приоритет у овој земљи

Неки људи ће нагласити да не треба једнако кривити све страначке лидере.

Неки су били непопустљивији или немаштовитији или корумпиранији или глупљи него други.

Мој одговор на то је да нико од лидера – укључујући и оне који су најмање криви – није учинио ни изблиза довољно како би се постигао консензус.

Консензус није нешто што се напосто деси.

Не ради се о нечему што би било тек пожељно и добро за Босну и Херцеговину.

Консензус је – или би барем требао бити – први приоритет политике у овој земљи данас.

Потребно је градити га уз максималну енергију, фокус и одлучност.

Непостојање консензуса је директан узрок сиромаштва и боли који су прекрили ову земљу.

Да ли је постизање овог консензуса немогућ сан?

Наравно да није!

Странацки лидери у овој земљи рутински се успијевају договорити о расподјели ресурса, новца и моћи између себе.

Ако се консензус може изградити за добробит странацких лидера, може се изградити и за добробит грађана.

Ако се консензус може постићи како би се члановима парламента одобрила повишица плате, може се такође постићи и како би се побољшало пословно окружење, осигурали кредити за мала предузећа, ујединили послодавци и радници, те отворила нова радна мјеста.

Ако је могуће постићи консензус о томе који ће политичари управљати различитим државним предузећима, могуће је постићи консензус и о испуњењу преосталих обавеза које ће Босну и Херцеговину одвести у Европу.

Консензус није само могућ, он је свуда око нас – нажалост, барем у политичком контексту, још увијек није примијењен на питања која су заиста важна.

Ово је изборна година, што значи да је то право вријеме да се постави питање зашто је ситуација таква каква јесте.

Хвала.